

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

**з теми: «ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З
УРАХУВАННЯМ НАВЧАЛЬНИХ ПОТРЕБ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ»**

Виконав: магістрантка) 2 курсу,
групи Ang1- M20
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська) за освітньо-
професійною програмою Середня освіта
(Англійська мова і зарубіжна література)
Бейко Тетяна Іванівна

Керівник: Сторчова Т. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Рецензент: Калинюк Т. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри німецької мови

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПЛАНУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ПРОЦЕС ДОСЯГНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	7
1.1. Наукові підходи до проблеми планування навчальної роботи.....	7
1.2. Предмет і сутність етапу планування уроків англійської мови.....	14
РОЗДІЛ 2 НАВЧАЛЬНІ ПОТРЕБИ ЯК ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ.....	23
2.1. Іншомовна комунікативна компетентність: поняття, компоненти.....	23
2.2. Формування мовних і мовленнєвих компетентностей на уроках англійської мови.....	27
2.3 Забезпечення навчальних потреб в умовах інклюзивного навчання.....	34
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ЯК ШЛЯХ ДО РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	39
3.1. Планування уроків іноземної мови в шкільному середовищі.....	39
3.1.1. Традиційні типи уроків.....	39
3.1.2. Інноваційні методи планування навчання.....	46
3.2. Планування дистанційних уроків із англійської мови.....	56
3.3 Аналіз результатів анкетування в рамках дослідження.....	61
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	78

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗСО – загальна середня освіта

ДПА – Державна підсумкова атестація

ЗНО – Зовнішнє незалежне оцінювання

ст. – ступені

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

ІКТ – інтерактивні комп'ютерні технології

ВСТУП

Актуальність проблеми розвитку мотивації школярів до вивчення іноземних мов обумовлена вимогами державного стандарту до досягнення особистісних результатів освітнього процесу на всіх рівнях загальної освіти. Мотиви оволодіння англійською мовою як мовою міжнародного спілкування є одним з найважливіших компонентів в структурі змісту навчання, головним чинником формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності школярів.

Вивчення наукової літератури з проблеми, включене спостереження на педагогічній практиці дозволили сформулювати припущення про те, що одним з найважливіших факторів зниження результативності освітнього процесу є недостатньо високий рівень роботи вчителів над плануванням навчальної діяльності.

Планування «це діяльність, спрямована на визначення цілей і завдань організації уроку». [7, 243] Сутність планування полягає у визначенні основних видів діяльності та заходів з визначенням конкретних результатів. У методичній літературі відзначаються два види планування: планування, орієнтоване на продукт, і планування, орієнтоване на процес навчання. Планування, орієнтоване на продукт, передбачає врахування цілей і завдань навчання, інтересів учнів, їх рівня володіння мовою. Цей тип планування характерний для методів, які визначають використання навчальних програм і планів.

Планування, орієнтоване на процес навчання, передбачає орієнтацію на хід уроку, на взаємодію вчителя та учнів, на використання тих чи інших прийомів і завдань в залежності від подій, що відбуваються на уроці. Це планування допускає зміну змісту уроку в процесі його проведення.

Під час проведеного в роботі дослідження буде проаналізована ефективність цих двох моделей.

Відповідна проблематика частково ставала предметом досліджень у роботах С. Ю. Ніколаєвої, Л. С. Панової, Т. В. Пукіна, А. А. Каретникової, Н. А. Горлової, В.С. Кукушкіна, Л. П. Владимірова, А. П. Панфілова, В. В. Плахотя, та інших педагогів.

До того ж, дослідження способів, методів і прийомів проведення уроків з англійської мови; вивчення процесу функціонального опанування лексики з урахуванням породження мовленнєвих закономірностей висловлювань; розробка нових типів та видів вправ для навчання термінологічної лексики; визначення критеріїв й опис процедури відбору лексичних одиниць для формування словника-мінімуму є запорукою ефективного освоєння англійської мови в ЗСО III ступеня.

Об'єкт дослідження: методика організації навчального процесу на уроках англійської мови в закладах загальної середньої освіти I-III ступенів..

Предмет дослідження: ефективність процесу планування з урахуванням навчальних потреб учнів на уроках англійської мови закладів загальної середньої освіти III ступеня.

Мета роботи: дослідити умови ефективності планування з урахуванням навчальних потреб учнів на уроках англійської мови закладів загальної середньої освіти III ступеня.

Окреслена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- Проаналізувати наукові підходи до проблеми планування навчальної роботи;
- Визначити предмет і сутність етапу планування уроків англійської мови;
- Окреслити ключові поняття та компоненти іншомовної комунікативної компетентності;
- Вивчити специфіку формування мовних і мовленнєвих компетентностей на уроках англійської мови;
- Охарактеризувати особливості забезпечення навчальних потреб в умовах інклюзивного навчання;

- Розробити методичку планування уроку англійської мови в закладах загальної середньої освіти III ступенів;

- Дослідити інноваційні методи планування навчання та планування дистанційних уроків із англійської мови.

Методи дослідження: аналіз, порівняння та узагальнення даних науково-теоретичних та методичних джерел з метою визначення стану розробленості проблеми й перспективних напрямів її вирішення, кількісний та якісний аналіз емпіричних даних, опитування, методи статистичного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що було розглянуто прийоми та методи планування під час організації уроку англійської мови в закладах загальної середньої освіти I-III ст.

Апробація результатів дослідження Основні положення дослідження були представлені та апробовані у формі доповіді на тему "Планування уроків та навчальні потреби учнів з англійської мови закладів загальної середньої освіти III ступеня" на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками науково-дослідної роботи 5-6 жовтня у 2020-2021 році.

Публікації Результати магістерської роботи подані до друку у збірнику: "Наукова конференція студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2020-2021 н.р."

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг складає 97 сторінок.

ВИСНОВКИ

У даній роботі було досліджено ефективність планування при вивченні англійської мови в ЗСО III ступеня.

У першому розділі було з'ясовано теоретичні основи процесу планування в навчальному процесі. Згідно з проаналізованою літературою відомих педагогів ми сформуваємо найточніше визначення цього терміну. Отже планування – це обов'язковий компонент роботи. В галузі навчання іноземної мови, цілі програми можуть бути досягнуті лише при регулярній роботі за строго наміченим та продуманим планом.

Було з'ясовано, що планування процесу навчання починається з визначення цілей навчання. Метою навчання кожного конкретного учня є задоволення його освітніх потреб, тобто оволодіння тими знаннями, навичками, уміннями та якостями, яких йому бракує для досягнення рівня компетентності прогностичної моделі, виробленої на етапі діагностики.

Завдяки плануванню досягається правильна раціональна організація навчального процесу, стає можливим раціональне використання підручників та навчальних посібників; здійснюється облік вимог програм; зростає авторитет вчителя. Завдяки плануванню з'являється можливість залучити всіх учнів до навчального процесу; з'являється можливість передбачити та врахувати результати роботи. Планування дозволяє дозувати навчальний матеріал та розподілити його у хронології.

З огляду на проаналізованому методичну літературу з обраної теми вдалося виявити, що при плануванні й побудові сучасного уроку англійської мови потрібно керуватися такими принципами: сучасний урок англійської складається з структурних і змістовних елементів; структурні елементи включають початок уроку, центральну частину уроку і його завершення; дані структурні та змістовні елементи можуть бути організовані по-різному, залежно від мети, теми та типу уроку; також, сучасний урок англійської мови складається з низки компонентів, таких як: комунікативний компонент, який

включає предметний бік мови, психолого-педагогічний компонент, методичний компонент.

У другому розділі було проаналізовано особливості формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови. Тема формування комунікативної компетентності учнів в українських і світових методиках навчання іноземних мов є досить новою і лише зараз набирає популярності. Тільки зараз мовні освітні програми поступово починають змінюватися на користь комунікативної та практичної спрямованості у навчанні. Саме здатність ефективно спілкуватися з іноземцями їх рідною мовою є основною метою вивчення іноземної мови, і завданням шкільного вчителя є дати відповідний, міцний ґрунт для послідовного формування комунікативної компетентності учнів.

Також у другому розділі була проаналізована проблематика забезпечення навчальних потреб в умовах інклюзивного навчання. Нами було з'ясовано, що сучасний вчитель має виконати низку завдань: залучати учнів з особливими освітніми потребами до освітнього процесу; соціалізувати учнів у суспільстві; створювати активні поведінкові установки в учнів впевнено позиціонування себе у суспільстві; розвивати в учнів вміння перетворювати свої недоліки на переваги.

Заняття англійською мовою позитивно впливають на розвиток сприйняття, уваги, уяви, мислення, допомагають виховувати в них посидючість, акуратність, працьовитість, відповідальність. Вся навчальна діяльність організовується з урахуванням вікових особливостей учнів, рівня сформованості тих чи інших умінь і націлена на підтримку в них оптимізму та впевненості у своїх силах. Вони не лише навчаються, а й швидше адаптуються, навчаються спілкуванню, співчуттю, наданню допомоги.

У третьому розділі роботи нами було досліджено шляхи планування уроків англійської мови різних типів. Так ми дослідити питання планування під час підготовки до традиційних уроків, а також до уроків із використанням

інноваційних технологій. Був здійснений аналіз традиційних уроків в ЗСО III ступеня за такими критеріями як: тип уроку, визначення цілей уроку, етапи, оцінювання, підведення підсумків й оголошення результатів. Під час аналізу конспектів уроків англійської мови ми встановили, що структура і зміст конспектів, побудованих за новим зразком, значно відрізняється від конспектів старого зразка. По – перше, учні самостійно намагаються визначити мету і завдання уроку, в ході уроку, вони активно виконують різні види діяльності, учитель тільки направляє їх. По – друге, учні самостійно аналізують свою роботу і досягнутий ними результат, і відповідно до цього підбивають підсумки уроку. Учитель виступає в ролі направляючого, організовуючи і контролюючи навчальний процес, а учні – в ролі активних учасників даного процесу.

Також була детально вивчена проблема організації уроків англійської мови під час дистанційного навчання, адже ця форма набуває особливої актуальності протягом останніх років через поширення пандемії COVID-19. Під час дослідження нами було підтверджено, що застосування сучасних технологій є ефективним не лише під час підготовки уроків в період дистанційного навчання, а під час традиційних уроків. Так інтерактивні завдання допомагають зробити завдання більш наочними та інтенсивними, що дозволяє виконувати вправи максимально швидко, полегшує вчителю перевірку, залучає пасивних учнів до активної діяльності; дозволяє організувати самоконтроль при навчанні; підвищує мотивацію до занять, активізує пізнавальний інтерес учнів і сприяє реалізації особистісно-орієнтованого і диференційованого підходу в навчанні, а також допомагає вибудувати індивідуальні траєкторії навчання, що значною мірою підвищує ефективність дистанційної освіти.

Заключним етапом роботи стало анкетування вчителів англійської мови ЗСО III ст. Аналізуючи результати опитування, варто зазначити, що висока ефективність характерна для принципу викладання, коли учні беруть участь в навчальній діяльності, яка є близькою до реальних життєвих ситуацій. Отже

важливо давати учням можливість спостерігати та планувати, застосовувати нові знання та навички на практиці, а також створювати зворотні зв'язки..

З огляду на вищевикладене ми вважаємо, що темі планування уроків англійської мови приділено досить мало уваги серед вітчизняної та сучасної наукової літератури. Тому можна стверджувати, що надалі дослідження теми планування уроків англійської мови в ЗСО III ступеня загалом, та, зокрема, із застосуванням інноваційних технологій та під час дистанційного навчання, сьогодні є актуальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ruth Rice. English Teacher's Book of Instant Word Games 1st Edition
2. Hedge Tricia. Teaching and Learning in the Language Classroom. Oxford University Press, 2000. 464 p.
3. Harmer Jeremy. The Practice of English Language Teaching. 3rd edition. Longman, 2001. 384 p. ISBN: 0582403855
4. Zoltán Dörnyei. The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition. L. Erlbaum, 2005. 270 p.
5. Бим И.Л. Компетентностный подход к образованию и обучению иностранным языкам //Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. науч. тр. / под ред. А.В. Хуторского. М.: Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007. С. 156-163.
6. Бим И.Л., Леонтьев А.А., ШатіловС.Ф. Загальна методика навчання іноземних мов. М.: Російську мову. 1991.
7. Близнюк О. І. Ігри у навчанні іноземних мов. Посібник для вчителів / О. І. Близнюк, Л. С. Панова. К.: Освіта, 1997. 64 с.
8. Гальскова Н.Д. Методика обучения иностранным языкам: учеб. пособие /Н.Д. Гальскова, А.П. Василевич, Н.В. Акимова. Ростов н/Д: Феникс, 2017. 350 с.
9. Гальскова Н.Д. Сучасна методика навчання іноземних мов. М.:АРКТИ -ГЛОССА. 2000.
10. Гис В. Й. Методика проведення гри як засобу активної пізнавальної діяльності / В. Й. Гис // Англійська мова та література. №6 . 2010. С. 7 – 9.
11. Голуб Л. І. Використання рольових ігор на уроках англійської мови / Л. І. Голуб // Педагогічний досвід у професійно-технічній освіті. – №2. 2009. С. 19 – 24.
12. Гончарова Н.Л. К вопросу об иноязычных компетенциях // Сборник научных трудов СевКавГТУ. Серия: Гуманитарные науки, 2006. № 3. С. 74-77.

13. Демішева А. К. Рольові ігри на уроках англійської мови / А. К. Демішева // Англійська мова та література. №13. 2010. С. 2 – 9.
14. Державний стандарт базової середньої освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
15. Е.С.Полат "Типологія телекомунікаційних проєктів" Наука і школа № 4, 1997.
16. Железняк Л. О. Ігрова діяльність як поліфункціональний прийом в методиці викладання іноземної мови [Електронний ресурс] / Л. О. Железняк. Україна, Коледж Сумського національного аграрного університету: <http://www.pdaa.com.ua/np/pdf/67.pdf>.
17. Зимова І.А. Психологія навчання іноземних мов у школі. – М.: Просвітництво. 1991.
18. Иванцова Т. Ю. Игры на английском языке / Т. Ю. Иванцова // Иностранные языки в школе. –№4. 2008. С. 52 – 57.
19. Игра в тренинге. Возможности игрового взаимодействия / Под ред. Е. А. Левановой. СПб.: Питер, 2006. 325 с.
20. Клікман В. П. Навчальні ігри на уроках англійської / В. П. Клікман // Англійська мова та література. №27. 2004. С. 2 – 7.
21. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови / Л. Кочергіна // Рідна школа. №3. 2005. С. 48 – 50.
22. Маслико Е.А.,БабинскаяП.К., Петрова С.І.Настольная книга викладача іноземних мов. Мінськ: Вищу школу. 1999
23. Маслыко Е. А. Настольная игра преподавания иностранного языка / Маслыко Е. А., Бабинская П. К., Будько А. Ф. Минск: Высшая школа, 2001. 455 с.
24. Мастер-класс «Создание мультимедийных интерактивных приложений с помощью LearningApps.org» [Електронний ресурс]. Режим

доступу: <http://www.uchportfolio.ru/mc/show/24099-sozдание-multimediynyh-interaktivnyh-prilojeniy-s-pomoschyu-lear>

25. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность / Под ред. А.А. Миролюбова. Обнинск: Титул, 2010. 464 с.
26. Мильруд Р. П. Организация ролевой игры на уроке / Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. №3. 2003. С. 15-18.
27. Мильруд Р.П., Матиенко А.В. Альтернативное тестирование коммуникативной компетенции учащихся // Английский язык в школе, 2007. № 1. С. 4.
28. Немов Р. С. Психология / Р. С. Немов. –М.: Высшее образование, 2007. 345 с.
29. Несвіт А. М. Англійська мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів / А. М. Несвіт. К.: Генеза. 2009. 240 с.
30. Німчук Г. Б. Розважально-пізнавальні ігри на уроках англійської мови / Г. Б. Німчук // Англійська мова та література. №28. 2003. С. 12 – 15.
31. Нові виховні та інформаційні технології / Під ред.Е.С.Полат М., 1999.
32. Панкова Е.В. Использование электронных образовательных ресурсов в образовательном процессе / Е. В. Панкова // Научные и технические библиотеки . – 2014 . – № 1: 20-я Юбилейная Международная конференция "Библиотечные и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса" – "Крым-2013" . С. 46-48.
33. Пассов Е. И. Урок иностранного языка в средней школе / Е. И. Пассов. М.: Просвещение, 1988. 223 с.
34. Пассов Є.І. Урок іноземної мови середньої школи. М.: Просвітництво. 1988.
35. Петричук И. И. Еще раз об игре / И. И. Петричук // Иностранные языки в школе. №2. 2008. С. 37 – 42.

36. Полат Е.С, Моисеева М.В., Петров А.Е. Педагогические технологии дистанционного обучения: Учебное пособие для студентов вузов / Под ред. Е. С. Полат М., "Академия", 2006. 400 с
37. Пучкова Ю. А. Игры на уроках английского языка / Ю. А. Пучкова. М.: АСТ, 2003. 230 с.
38. Рогова Г.В. Підвищення ефективності навчання іноземних мов з допомогою поліпшення психологічного клімату на уроці. // Іноземні мови у шкільництві. 1997, №5.
39. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Г.Е. Методика навчання іноземних мов. М.: Просвітництво. 1991
40. Стом О. Ю. Навчальні ігри в початковій і середній школі / О. Ю. Стом, С. В. Рудь. – Харків: Основа, 2010. 127 с.
41. Тазьмина Л. У, Планування уроку англійської. // Іноземні мови у шкільництві. 1996. № 5. С.5.
42. Теорія навчання іноземних мов.Лингводидактика й методику:учеб. посібник для студ.лингв.ун-тов і фак. ін. звисш.пед.учеб. закладів /Н.Д.Гальскова, Н.І. Гез. – 3-тє вид., стер. М.: Видавничий центр "Академія", 2006.
43. Урок іноземних мов: навчальних посібників / Під ред. Є.І.Пассова,Е.С. Кузнєцової. – Воронеж:НОУ ">Интерлингва", 2002. 40 з. (Серія "Методика навчання іноземних мов. № 16").
44. Флод Л. С. Рольова гра у навчанні англійської мови / Л. С. Флод // Англійська мова та література. №4. 2010. С. 2 – 4.
45. Щерба Л. В. Мовна система і мовна діяльність. М., 2004.
46. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. М., 1978. 258 с.
47. Ярыгина Н. Т. Организация игр на уроке / Н. Т. Ярыгина англійська мова та література. №14. 2010. С. 20 27.